

PSYCHOLÓGIA – MAGISTERSKÝ ŠTUDIJNÝ PROGRAM (Mgr.)

TÉZY NA ŠTÁTNU ZÁVEREČNÚ SKÚŠKU

PRE AKADEMICKÝ ROK 2022/2023

TEORETICKÉ PSYCHOLOGICKÉ DISCIPLÍNY

Teória attachmentu, štrukturálne komponenty teórie, predpoklady a konzekvencie vývinu väzby v neskorších vývinových obdobiach. Prínos a kritika teórie.

Úspešný vývin v kontexte celoživotného vývinu človeka.

Teórie adolescencie, ich prednosti a nedostatky. Emerging Adulthood, koncept vynárajúcej sa dospelosti.

Súčasná rodina a jej vývinové trendy, rodičovstvo a rodičovské roly, typy rodičov.

Generácie, generačné rozdiely, generačná priepasť, generačné identity a ich psychologické charakteristiky.

Obraz seba ako ústredný fenomén psychológie osobnosti. Zložky identity. Pojem self – kognitívny, emocionálny a behaviorálny aspekt, vývin self, self-enhancement, self-verification.

Zrelosť osobnosti – všeobecné kritériá, charakteristiky emočnej zrelosti. Osobnosť a zdravie.

Procesy a moderátory presného posúdenia osobnosti – sociálna percepcia, determinanty, model RAM. Kvantita a kvalita informácií.

Moderné teórie temperamentu – EAS teória, neurobiologický model temperamentu, regulačná teória temperamentu.

Zvládanie náročných životných situácií – klasifikácia, stratégie zvládania. Zdroje ľudského utrpenia – reflexia ako základ emocionálnej inteligencie, možnosti zmiernenia.

Negatívne javy spojené s používaním nových médií (závislosť od internetu, kyberšikana, grooming, hate speech, radikalizácia, konšpirácie, toxické obsahy).

Interpretácia sociálnej reality: atribučné teórie.

Stereotypy a predsudky, zmena predsudkov.

Replikačná kríza v sociálnych vedách.

Zlo a dobro (hrdinstvo) z pohľadu sociálnej psychológie.

Charakteristiky kvalitatívneho výskumu. Porovnanie kvalitatívneho a kvantitatívneho výskumu. Subjektivita a Thomasova teoréma. Výskumníkovo predporozumenie. Kombinované (zmiešané) projekty: výhody a úskalia. Špecifiká výskumného problému a výskumná otázka v kvalitatívnom výskume.

Kvalitatívne výskumné projekty, ich princípy a postupy: interpretatívna fenomenologická analýza, metóda zakotvenej teórie, naratívna analýza.

Proces tvorby výskumného súboru v kvalitatívnom výskume: stratifikovaný účelový výber, metódy snehovej gule, výber podľa kritéria, výber založený na teórii alebo konštrukte,

príležitostný výber, účelový náhodný výber, výber na základe pohodlia. Postmoderné ponímanie validity kvalitatívneho výskumu: ironická, paralogická, rhizomatická, včlenená validita (viď Patti Lather/ová).

Validita kvalitatívneho výskumu: špecifiká. Metódy posilňovania validity v kvalitatívnom výskume: triangulácia, analýza negatívneho prípadu, kontrola členmi skúmanej skupiny, nezávislý audit, hodnotenie od kolegov, prolongované zotrvávanie na mieste výskumu. Reprezentatívnosť vo vzťahu ku skúmanému javu a možnosti zovšeobecnenia v kvalitatívnom výskume.

Výskumné heuristiky: theory driven research, data driven research, explanation driven research, abduction driven research, paradigm driven research. Senzitivizujúce koncepty. Teoretická citlivosť. Teoretická nasýtenosť. Proces tvorby výskumného súboru v kvalitatívnom výskume: extrémne alebo deviantné prípady, „intenzívne“ prípady, výber s maximálnou variabilitou, homogénny výber.

ŠTUDIJNÁ LITERATÚRA

HAŠTO, J. (2005). *Vzťahová väzba*. Vydavateľstvo F.

MACEK, P. (1999). *Adolescence*. Portál.

MILLOVÁ, K. (2012). *Psychologie celoživotního vývoje*. Host.

SOBOTKOVÁ, I. (2012). *Psychologie rodiny*. Portál.

BLATNÝ, M. a kol. (2010). *Psychologie osobnosti*. Grada.

KŘIVOHLAVÝ, J. (2009). *Psychologie moudrosti a dobrého života*. Grada.

RUISEL, I. (2008). *Osobnost a poznávání*. Ikar.

ŘÍČAN, P. (2007). *Psychologie osobnosti. Obor v pohybu*. Grada.

HEWSTONE, M., STROEBE, W. (2008). *Sociální psychologie*. Portál.

PLICHTOVÁ, J. (2002). *Metódy sociálnej psychológie zblízka: Kvalitatívne a kvantitatívne skúmanie sociálnych reprezentácií*. Média.

HEFSTEDE, G., HOFSTEDE, G. J. (2008). *Kultury a organizace*. Linde.

BLINKA, L. a kol. (2015). *Online závislosti*. Grada.

ZIMBARDO, P. (2014). *Luciferov efekt*. Academia.

ŘIHÁČEK, T., ČERMÁK, I., HYTYCH, R. (2013). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. MUNI Press.

MIOVSKÝ, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Grada.

STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu*. Albert.

HENDL, J. (2006). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Portál.

PSYCHODIAGNOSTIKA

Základné prístupy v psychologickej diagnostike – charakteristika a základné metódy. Princípy a špecifiká v psychodiagnostike detí a dospelých – porovnanie. História a používanie psychodiagnostických metód. Klasifikácia diagnostických metód.

Klasifikačné diagnostické systémy (DSM, MKN, OPD) – multiaxiálne posudzovacie systémy, diferenciálna diagnóza, vývinovo poňatá diagnostika. Etiológia a patogenéza. Syndróm a symptóm. Katamnéza. Diagnostika a terapia.

Konštrukcia a vlastnosti psychodiagnostických metód. Psychometrické vlastnosti testov. Štandardizácia. Položková analýza. Validita diagnostickej metódy a spôsoby jej zisťovania, druhy validity. Reliabilita a spôsoby jej zisťovania, zdroje chýb merania. Normalizácia a druhy noriem (vekové, kvantilové, štandardné).

Klinické diagnostické metódy: anamnéza, pozorovanie, diagnostické interview. Integrácia dát z rozhovoru, pozorovania, anamnézy s testovými dátami.

Diagnostika raného vývinu, princípy. Vývinové škály: Gesellova vývinová škála. Škála Bayleyovej.

Diagnostika predškolského dieťaťa: školská zrelosť.

Diagnostika porúch prispôsobenia, emočných porúch, externalizovaných a internalizovaných problémov detí a dospelých.

Diagnostika ADHD, ADD, hyperkinetické poruchy správania.

Diagnostika pervazívnych vývinových porúch. Diferenciálna diagnostika v rámci autistického spektra.

Diagnostika percepcie, motorických schopností a laterality.

Hodnotenie pozornosti, pamäti, reči a jazykových schopností, kreativity.

Špecifiká testovania kognitívneho vývinu. Inteligenčné testy. XBA prístup.

Intelligenčné testy – teórie inteligencie (Gf-Gc teória inteligencie, Gardnerova multidimenzionálna teória inteligencie, C-H-C teória inteligencie), Flynnov efekt. Kultúrne aspekty testovania inteligencie.

Diagnostika školských schopností a školského výkonu.

Diagnostika špecifických porúch učenia (dyslexia, dysortografia, dysgrafia).

Projektívne techniky v psychodiagnostike detí a dospelých. Princípy a využitie projektívnych techník a testov.

Dotazníkové metódy v psychodiagnostike detí a dospelých.

Posudzovacie stupnice a škály v psychodiagnostike detí a dospelých.

Objektívne testy osobnosti v psychodiagnostike detí a dospelých.

Neuropsychologická diagnostika – princípy, ciele. Komplexné neuropsychologické batérie. Špecifické zložky zamerané na konkrétne funkcie, skriningové metódy. Poruchy CNS a ich diagnostika.

Psychologická diagnostika rodiny.

Správa zo psychologického vyšetrenia. Diagnostický nález. Diagnóza: formulácia diagnostického problému, voľba metód, tvorba diagnózy, zdroje diagnózy.

ŠTUDIJNÁ LITERATÚRA

STANČÁK, A. (1996). *Klinická psychodiagnostika dospelých*. Psychoprof.

SVOBODA, M. (2010). *Psychologická diagnostika dospelých*. Portál.

SVOBODA, M. a kol. (2021). *Psychodiagnostika detí a dospívajících*. Portál.

VÁGNEROVÁ, M., KLÉGROVÁ, J. (2008). *Poradenská psychologická diagnostika detí a dospívajících*. Karolinum.

APLIKOVANÉ PSYCHOLOGICKÉ DISCIPLÍNY

Psychologická starostlivosť o deti ohrozené prostredím. Psychologická starostlivosť o deti v predškolskom období.

Psychologické poradenstvo pri výbere a voľbe povolania. Kariérové poradenstvo.

Psychologické poradenstvo mimoriadne nadaných žiakov a študentov.

Matrimoniológia a matrimoniopatológia.

Psychologické poradenstvo v životných krízach.

Profesijná rola školského psychológa, špecifiká psychologického práce v rámci školy. Náplň práce školského psychológa.

Práca so žiakom. Diagnostické nástroje, metódy a postupy. Vzdelávacie, výchovné, sociálne a osobné problémy žiakov.

Práca s triednym kolektívom. Diagnostikovanie v školskej triede. Základné patológie školskej triedy. Problémové situácie v triede. Šikana v triede.

Škola v starostlivosti školského psychológa. Školská klíma a nástroje jej merania.

Učiteľ ako klient. Podpora učiteľskej profesie. Prevencia syndrómu vyhorenia.

Psychoneuroimunológia. Činnosť nešpecifického a špecifického imunitného systému. Imunizácia. Príklady dysfunkcie imunitného systému. Vzťah imunitného systému a psychologických javov (vplyv stresu, celkovej nálady, vplyv emócií).

Spôsoby zvládania životných ťažkostí. Reziliencia, koherencia, hardiness, self-efficacy. Efektívne formy boja so životnými ťažkosťami.

Psychika pacientov s kardiovaskulárnym ochorením – hypertenzia, koronárna skleróza, rizikové faktory, možnosti ovplyvnenia.

Psychika pacientov s onkologickým ochorením – rizikové faktory rakoviny, psychologické aspekty zistenia a liečenia rakoviny.

Bolesť – definícia, fyziológia, teória. Druhy bolesti, syndrómy bolesti. Meranie bolesti – fyziologické a psychologické metódy. Terapia bolesti – medicínske a psychologické prístupy.

Osobnosť manažéra, manažér a líder na pracovisku. Práca manažéra a jej psychologické aspekty (manažérske funkcie, úrovne manažmentu, manažérske roly, personálny manažment).

Cielená spätná väzba ako efektívny nástroj práce s ľuďmi v kontexte psychológie práce, organizácie a riadenia (podstata, hlavné princípy, techniky).

Nástroje výberu a rozvoja manažérov: Assessment a Development centrum (charakteristika, možnosti, použitie, priebeh, hlavné predpoklady úspešnosti, výhody a nevýhody).

Hodnotenie a odmeňovanie pracovníkov (základné teoretické princípy, psychologický význam hodnotenia, hlavné oblasti a fázy procesu hodnotenia, metódy hodnotenia, hodnotiaci pohovor).

Riadenie zmien. Time management. Riadenie ľudí. Pracovná motivácia a uspokojenie z práce.

ŠTUDIJNÁ LITERATÚRA

MATĚJČEK, Z. (2011). *Praxe dětského psychologického poradenství*. Portál.

MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ H. a kol. (2014). *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Portál.

PEŠOVÁ, I., ŠAMALÍK, M. (2006). *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Grada.

BRAUN, R., MARKOVÁ, D., NOVÁČKOVÁ, J. (2014). *Praktikum školní psychologie*. Portál.

GAJDOŠOVÁ, E. (2015). *Školská psychologie a školský psycholog v 21. století*. Eurokódex.

KNOTOVÁ, D. a kol. (2014). *Školní poradenství*. Grada.

BAŠTECKÁ, B., MACH, J. a kol. (2015). *Klinická psychologie*. Portál.

HERETIK, A., HERETIK, A. a kol. (2016). *Klinická psychologie*. Psychoprof.

KŘIVOHLAVÝ, J. (2001). *Psychologie zdraví*. Portál.

KŘIVOHLAVÝ, J. (2002). *Psychologie nemoci*. Grada.

ARNOLD, J a kol. (2007). *Psychologie práce pro manažery a personalisty*. Computer Press.

HRONÍK, F. (2002). *Poznejte své zaměstnance. Vše o assessment centre*. Era.

HRONÍK, F. (2006). *Hodnocení pracovníků*. Grada.